

Demokrati og samskaping

Planstrategiens mål bilde, de vedtatte samfunns mål, samfunnstrendene og de strategiske prinsippene indikerer alle behov for utvikling av folkestyret og hvordan kommunerollen samspiller med samfunnet for øvrig. Utviklingsbehovet understøttes også av borgerundersøkelsen gjennomført sommeren 2018.

I grove trekk kan kommunerollen de siste ti årene beskrives som å ha beveget seg fra å *arbeide mot* (myndighetsfokus), til å *arbeide for* (kunde fokus) til nå å gå i retning av å *arbeide med* (samskapingfokus).

Det finnes ulike måter å framstille denne utviklingen på, men en hovedsakens er å skape prosesser hvor samfunnets ressurser aktiveres og tas i bruk i systematisk. Hensikten er å flytte involvering fra lite medvirkning/ren informasjon til å være rådgivende og deltakende. I ytterste fall også at det gis delegert makt fra kommunestyret ut av organisasjonen.

Endring av kommunerolle og samhandlingsmønster med samfunnet er ikke "gjort over natta". Det må utvikles både forståelse og systematikk. En mulig systematikk i arbeidsform er såkalt oppgaveutvalg.

Oppgaveutvalg

Formålet med oppgaveutvalg er å styrke samarbeidet mellom lokalpolitikere og innbyggerne, og sikre optimale vilkår for innovativ og ressurseffektiv utvikling i kommunen. Et oppgaveutvalg er ikke et politisk utvalg etter kommuneloven (heller ikke ad-hocutvalg), men en metode for medvirkning.

Oppgaveutvalg fungerer i en avgrenset tidsperiode, det er rådgivende overfor kommunestyret, og skal arbeide med bestemte tema. Kommunestyret inviterer/rekrutterer innbyggere med spesiell interesse for og kompetanse om oppgaven til å delta i oppgaveutvalget. Sammen skal politikere og innbyggere samskape løsninger på spesifikke politikkområder, problemer og utfordringer, som er definert og avgrenset, i et mandat vedtatt av kommunestyret.

[Gentofte kommune](#) i Danmark har i flere år hatt oppgaveutvalg som arbeidsform og er ofte brukt som eksempel for norske kommuner. Gentofte har siden 2015 hatt oppgaveutvalg innenfor tema som innovasjon, ungdom, skolestruktur, bærekraftig kommune og innkjøpspolitikk m.m. I Norge har blant annet [Svelvik kommune](#) tilpasset «Gentofte modellen» til Kommuneloven og opprettet oppgaveutvalg for tema som «Framtidens omsorgstjenester – Velferdsteknologi», «Omdømmeprojektet Svelvik 2020» og «Temaplan for friluftsliv og rekreasjon».

Politikernes rolle

I et oppgaveutvalg deltar politikere på lik linje med innbyggerne i å utforme forslag til politikk for tema/området.

Det er kommunestyret som oppretter oppgaveutvalgene og vedtar oppgaveutvalgenes mandat, samt velger de folkevalgte medlemmene til utvalget.

Politikere som velges inn i oppgaveutvalgene velger så de andre medlemmene (innbyggerne) etter gjennomført annonsering og vurdering fra administrasjonen, jf. de kompetanseprofiler/kriterier kommunestyret har satt for medlemmer til utvalget.

Politikere i oppgaveutvalget bør ha særskilt interesse av oppgaveutvalgets tema og den partipolitiske tilhørigheten bør «settes noe til side». Det er viktig at de politiske representantene i oppgaveutvalget sørger for nødvendig kommunikasjon med eventuelt andre oppgaveutvalg, og forankring av arbeidet i komiteene, formannskapet og kommunestyret.

Innbyggernes rolle

Innbyggerne i et oppgaveutvalg representerer kun seg selv, ikke lag/forening eller lignende. Innbyggerrepresentantene i utvalget er som nevnt likestilte med politikerne i utvalget, noe som er viktig for at oppgaveutvalget skal fungere etter intensjonen om økt medvirkning.

Innbyggerrepresentantene til oppgaveutvalget kan rekrutteres gjennom annonsering, der det annonseres etter personer som oppfyller kompetansekriteriene i mandatet. Interesserte innbyggere kan da søke om å få bli medlem av et oppgaveutvalg. Ved utvelgelse av innbyggerrepresentanter er det viktig å få med representanter fra grupper som ellers ikke deltar like aktivt i samfunnet. Kompetanse og interesse er nøkkelbegrep for sammensetting.

Administrasjonens rolle

Administrasjonens rolle vil under arbeidsformen oppgaveutvalg ha en fasiliterende rolle.

Administrasjonens oppgaver vil blant annet være:

- å utarbeide forslag til mandat for de ulike utvalgene, etter dialog med den aktuelle komiteen eller med formannskapet.
- bistå med søknadsprosessen for å skaffe/finne kandidater
- bistå oppgaveutvalget med møteinnkallelser, utsendelse av dagsorden og referat, informasjon på kommunens hjemmesider, rigge møtested o.l
- bistå leder av oppgaveutvalget med å planlegge og tilrettelegge utvalgets møter, samt bidra med fagkunnskap og kompetanse ved å holde innlegg, forberede notater og utredninger

Mandat og oppgaveutvalgets arbeid

Et mandat beskriver oppgaveutvalgets oppdrag og inneholder bakgrunn og formål, oppgaveutvalgets oppgaver, sammensetning av oppgaveutvalget (eventuelt kompetanseprofil for medlemmer), oppgaveutvalgets arbeidsform, tidsplan og økonomi.

Sammensetningen av oppgaveutvalget bestemmes av kommunestyret. Svelvik kommune har valgt en sammensetning der innbyggerne utgjør flertallet i utvalget – vanligvis 5 politikere og 10 innbyggere. Oppgaveutvalget kan involvere innbyggere/andre aktører med interesse og/eller kompetanse for oppgaveutvalgets tema gjennom for eksempel å nedsette referansegrupper, arbeidsgrupper, holde åpne møter, gjennomføre workshops, undersøkelser eller annet.

For å unngå en stor økning i arbeidsbelastningen både for politikere og for administrasjonen er det naturlig å se på om antallet møter i de politiske komiteene kan reduseres ved en eventuell innføring av oppgaveutvalg som arbeidsform.

Det utbetales ikke ekstra honorar til politikere for deltakelse i oppgaveutvalg og innbyggere mottar heller ikke honorar for sin deltakelse.

Utprøvningsmulighet

Et naturlig forsøksområde for oppgaveutvalg i Verdal kommune er gjennomføring av vedtak om at 1 mill kroner skal brukes i de lokalsamfunn som er berørt av endringer i skolestruktur. Dette fremmes i så fall som egen sak til kommunestyret for etablering i første halvdel 2019.

Lokalsamfunnsinitiativ

Som beskrevet over arbeider oppgaveutvalg med avgrensede tema gitt i mandatet fra kommunestyret. Det er altså det politiske nivå som bestemmer hvilke temaer som skal behandles i utvalgene.

Det er viktig at kommunen, ved en eventuell innføring av oppgaveutvalg, samtidig har en struktur for å understøtte initiativ fra lokalsamfunnene som ikke nødvendigvis omfattes av et

oppgaveutvalg. Engasjementet og kompetansen i lokalsamfunnene er svært verdifull for utviklingen av kommunen som helhet og dette kan kommuneadministrasjonen understøtte gjennom å bidra med faglig og prosessuell kompetanse i lokale initiativ. Steinkjer kommune har etablert [Bolystteam](#) for dette formålet og en tilpasning av en slik ordning kan sees som et supplement til metoden oppgaveutvalg.

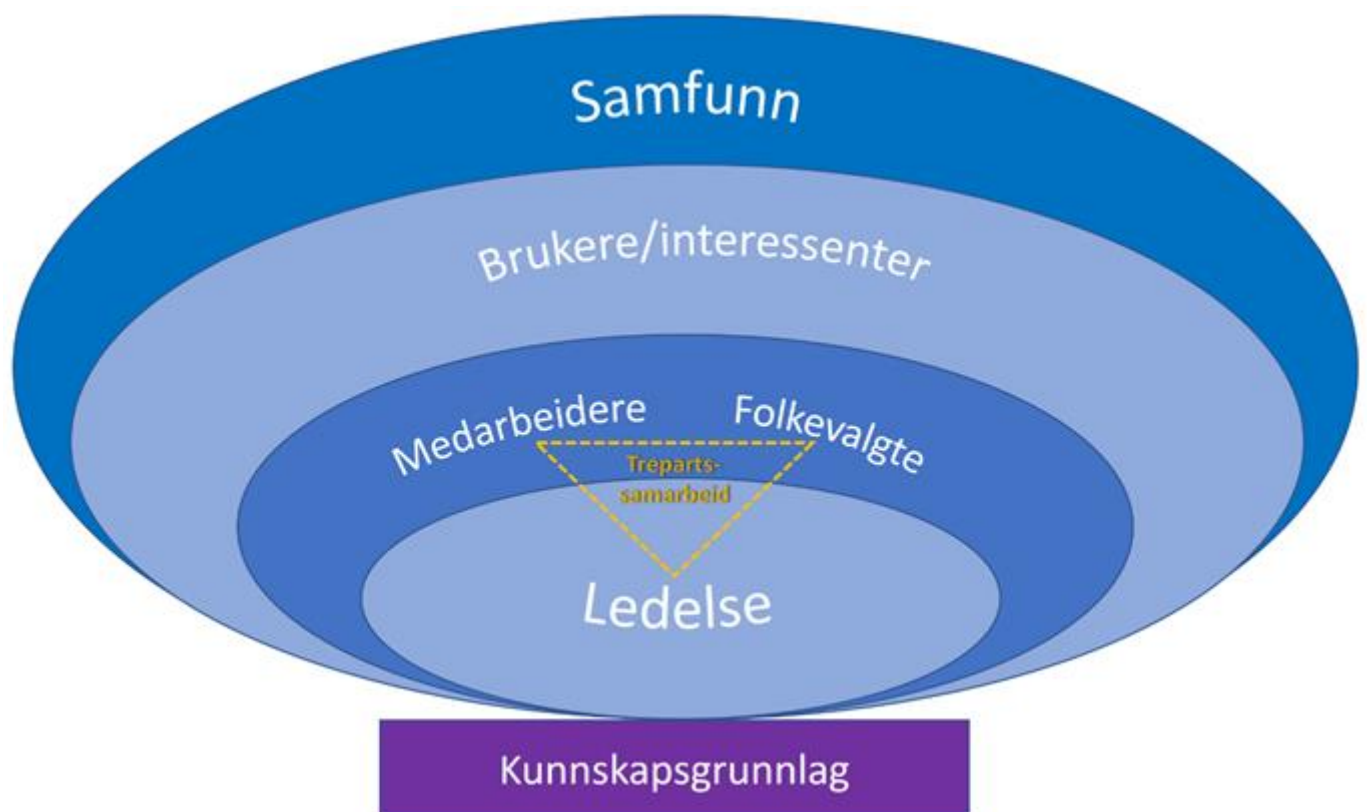
Ressursbehov

En slik systematisk arbeidsform for å vitalisere samfunnets ressurser krever tilrettelegging og gjennomføringsressurser. Ressurs til en stilling i stab for utvikling og virksomhetsstøtte prioriteres i budsjett 2019, med hovedfokus å utvikle samskappings-/ medvirkningsprosesser på vegne av hele kommuneorganisasjonen. Sammen med samfunnsplanlegger/folkehelsekoordinator har da Verdal kommune viktige roller for å legge til rette for gode medvirkningsprosesser.

Kommunikasjonsmodell

Systematisk arbeid i form av oppgaveutvalg krever også fast strukturelt utgangspunkt for kommunikasjon. Dette gjelder også med hensyn til større byggeprosjekter, endringsprosesser, planoppgaver m.v.

En grunnleggende modell for kommunikasjon legges til grunn, slik den følgende figuren viser.

Basert på denne vil det lages gjennomgående maler for kommunikasjon, jf også kommunestyrets etterspørsel etter kommunikasjonsstrategier for de kommende investeringer.